

Книгата на Рут

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Книгата на Рут представлява приложение към книгата на Съдиите и въведение към следващите две исторически книги на Самуил. Тя получава заглавието си от името на човека, чиято история разказва. Еврейските собствени имена имат значения. Те са загубени за читателя на английския превод на Библията, защото преводачите просто са транслитерирали собствените имена, без да се опитват да дадат значенията им. Рут е била моавска жена и естествено името ѝ не е еврейско. Произходът и значението на името са несигурни, въпреки че някои смятат, че може да е свързано с глагола *ra'ah*, „да общувам с“, и следователно да означава „приятел“ или „приятелство“.

Книгата Рут ни разказва не историята на романтичната любов, а на благоговейната любов на млада вдовица към майката на починалия ѝ съпруг. Любовта, изобразена в образа на Рут, е от най-чистия, най-безкористния и необикновен вид. Въпреки че е моавка, Рут приема вярата на Ноемин като своя и е възнаградена с брак с еврейския благородник Вооз, чрез когото става прародителка на Давид и по този начин в крайна сметка на Христос.

2. Авторство. Критиците спорят относно авторството на книгата Рут. Както в случая с книгата Даниил, има някои, които определят датата на написване по-рано, и други, които я определят много по-късно. Теорията за произхода на Рут след изгнанието е умело представена в „Еврейска енциклопедия“. Някои критици предполагат, че книгата представлява фин аргумент в полза на смесените бракове между евреи и други народи, тъй като се твърди, че Давид е произлязъл от такъв брак. Те предполагат, че е написана по времето на Ездра и Неемия като протест срещу строгите им закони, забраняващи брака между евреи и неевреи. Петте основни причини, посочени от онези, които вярват, че книгата Рут е написана след изгнанието, са следните:

1. Изразът „в дните, когато съдиите са съдили“ (гл. 1:1) предполага по-късна дата за написването на книгата.
2. Фактът, че книгата Рут се появява в третия раздел на еврейския канон, предполага късна композиция.
3. Книгата съдържа редица арамейски изрази, които не биха се появили в предпленническа разказ.
4. Генеалогията в края на книгата показва определено влияние на свещеническата школа.
5. Изразът „в миналото“ (гл. 4:7) изглежда предполага, че церемонията с обувките и откупването на земя и жени вече не се практикуваше.

Тези аргументи обаче далеч не са убедителни. Изразът „в дните, когато съдиите съдеха“ не предполага нищо повече от това, че книгата Рут, такава каквато я познаваме, е написана след края на периода на съдиите, но не непременно дълго след това. Интересно е да се отбележи, че в един от най-старите преводи, LXX, тази книга е добавена към книгата Съдии дори без отделно заглавие, сякаш наистина е заключителната част на Съдии, един вид приложение. Позицията на Рут в настоящия еврейски канон не е валиден аргумент за късното ѝ съставяне. Настоящият еврейски канон сам по себе си е с късен произход, а позицията на книгата Рут в ранните преводи е същата като тази, в която я намираме в KJV, след книгата Съдии и в някои случаи без отделно заглавие. Подробно проучване показва, че арамейските думи, на които критиците сочат като доказателство за късен произход, се срещат и в други писания, чиито пред-пленнически времена...

Датирането е безспорно. Генеалогията в края на книгата Рут не би била задоволително доказателство за произход след изгнанието, освен ако първо не се приеме, че определени части от книгите на Моисей и Исус Навин също са с произход след изгнанието. Изразът „в миналото“ може да означава, че церемонията с обувките и откупуването на земята и вдовиците са от миналото, но не непременно от отдавна забравеното минало. Всъщност, внимателното изучаване на книгата Рут е довело много учени до заключението, че книгата вероятно е с произход преди изгнанието. Това несъмнено е всичко, което може да се каже за датата на написване на книгата Рут.

Писаната форма на книгата Рут, каквато я познаваме сега, вероятно е възникнала по времето на самия Давид и изглежда най-добре се вписва в ранните дни на неговото царуване. Някои смятат, че Самуил е авторът на историята в сегашния ѝ вид. Това би обяснило позицията на книгата Рут в края на книгата Съдии и преди Самуил (вижте за Съдии 17:1; 18:29). Нейната позиция в по-късния еврейски канон естествено би била сред Писанията, тъй като не би могла по подходящ начин да бъде включена сред книгите на Моисей или сред пророците. Според еврейската традиция, както е записано в Талмуда, пророк Самуил е написал не само книгите, носещи неговото име, но и книгата Съдии и тази на Рут. Въпреки че самата тя не е пророчество, книгата Рут може съответно да е била написана от един от най-великите пророци.

3. Историческа обстановка. Обстановката на историята е изрично посочена в началните думи на книгата: „В дните, когато съдиите управляваха, ... настана глад в земята.“ Това твърдение обаче в никакъв случай не е окончателно, тъй като по времето на съдиите в земята на Палестина е имало повече от един глад. Сравнявайки обаче родословието на Давид, дадено в последните стихове на книгата Рут, с родословието на Давид, дадено в първа глава на Матей, откриваме, че майката на Вооз е посочена като Раав. Няма убедителни причини да се предполага, че това е нещо друго освен Раав от Йерихон (вижте Матей 1:5). Ако тя е била неговата собствена майка, книгата Рут би се появила доста рано в периода на съдиите. От друга страна, древната традиция, следвана от Йосиф Флавий, поставя събитията от книгата Рут във времето на Илий, което би било по-подходящо за Вооз като прадядо на Давид. И двете биха могли да бъдат верни, тъй като „майка“ и „баща“ могат да означават и баба/дядо или прародител (вижте 1 Царе 15:10; Ездра 7:1).

Картината на обичаите, обществото и управлението, отразена в книгата Рут, е в съответствие с това, дадено за периода на съдиите, както е посочено в самата книга Съдии. Това става по-очевидно, когато човек изучи детайлите от разказа на Рут. Предположението, че споменатият глад е този, който се е случил по времето на Гедеон, е крайно невероятно, тъй като няма индикация, че гладът, записан в книгата Рут, е причинен от въоръжени нашественици (Рут 1:1, 2; вж. Съдии 6:3–6). Книгата не дава никакъв намек за война; всъщност, когато Ноемин решава да се върне у дома, това е защото е чула, че Йехова е посетил Своя народ и им е дал хляб (вижте върху Рут 1:6). Това предполага, че гладът не е резултат от война, а от суша.

Както вече беше посочено, гръцките преводачи на старозаветните писания са направили това книгата е приложение към книгата Съдии, без собствено разделение или заглавие. По-късни издания на този превод, LXX, добавят *Telos ton kriton*, „краят на Съдиите“, за да посочат къде е разрывът между Съдии и Рут, и *Telos tes Routh*, „краят на Рут“, в края на повествованието. Книгата Рут заема различно място в настоящия еврейски канон. Тя е една от петте свитъка, четени в синагогата на пет специални поводи или празници през годината. В печатни издания на еврейския Стар завет

Тези свитъци обикновено са подредени в следния ред: Песни на песните, Рут, Плач на Йеремия, Екlesiаст и Естир. Рут заема второто място, защото книгата е била определена да се чете на Празника на седмиците, по-късно известен като Петдесетница, вторият от петте специални празника.

Както вече беше отбелязано, преводачите на LXX са добавили Рут към книгата Съдии. Това съответства добре на времето на Илий, първосвещеникът, в последните дни от чийто живот Самуил е призван на пророческа служба. Важно действие от живота на Самуил е помазването на Саул, първият цар на Израел. Последните думи на книгата Съдии гласят: „В онези дни нямаше цар в Израил; всеки правеше това, което му се виждаше право“ (Съдии 21:25).

По това време Моав е бил област на изток от Мъртво море, между река Арнон и потокът Заред. Източната му граница беше неопределена и представляваше голямата пустиня на Арабия. Този регион е висока, плодородна плато, средно на около 914,6 м над нивото на Средиземно море и на 1311 м над нивото на Мъртво море.

Въпреки че валежите обикновено са достатъчни, за да узреят посевите, хората, живеещи във високите планини, увеличават запасите си от вода посредством цистерни. Много от тези, използвани в древността, сега са в руини. Преди населението сигурно е било много по-голямо от сега. Плодородието на страната в древността се вижда от многобройните градове и села, за които е известно, че са съществували там и са споменати в Писанията. Земята на Моав все още осигурява добри пасища за овце и говеда, както е било и в древността.

Моавците били от семитски произход, потомци на Лот, племенника на Авраам. Тяхното главно божество е бил Хамос, който изглежда е бил умилюствяван чрез човешки жертвоприношения (виж 4 Царе 3:26, 27). Знаем малко за историята на моавците след разказа за техния произход, даден в Битие 19, до времето на Изхода. Известно време преди установяването на царството в Израел, аморейците окупирали онази част от Моав, разположена на север от Арнон, но Израел покорил аморейците и окупирали тяхната част от това, което е било моавска територия (виж Числа 21:26; Съдии 11:12–27; виж върху Числа 21:13; 22:1).

Когато Валак, синът на Сепфор, видял, че израилтяните са разположили лагер на самите граници на страната му, той сключил съюз с мадиамците и помолил на помощ отстъпника пророк Валаам.

Надпис на Рамзес II върху основата на статуя в Луксор се хвали с завладяването на Моав. Израел е бил потискан от Еглон Моавски, с помощта на Амон и Амалек (Съдии 3:13, 14), но Еглон е убит от Аод и моавското иго е свалено. Цар Саул поразява Моав, но не го покорява (1 Царе 14:47), защото виждаме, че Давид поставя баща си и майка си под закрилата на моавския цар, когато е преследван от Саул (1 Царе 22:3, 4). Фактът, че прабабата на Давид, Рут, е била моавка, може да обясни защо Давид би поставил баща си и майка си под закрилата на моавския цар, когато е избягал от цар Саул. Но това приятелство между Давид и Моав не продължава. Когато Давид става цар, той обявява война срещу Моав и го побеждава напълно.

В древна Палестина е имало два Витлеема. Единият се е намирал в територия, отредена на племето Завулон, а другият в Юда. Поради евентуално объркване, авторът на книгата Рут определено отбелязва два пъти, в самото начало на разказа си, че Витлеемът на Ноемин и нейния съпруг Елимелех, и двамата им сина, е Витлеем-Юда (гл. 1:1, 2). Витлеемът в Завулон е споменат в Исус Навин 19:15 като един от 12-те града в наследството на потомците на Завулон. Все още има малък

село в северна Палестина на мястото, където се смята, че се е намирал този Витлеем. Но нас ни интересува Витлеем в Юдея. Това е град с около 15 000 жители, разположен на 8,4 км южно от Йерусалим и на около 731,7 м над морското равнище. Заема забележително местоположение на склон, простиращ се на изток от водосбора.

Намира се точно до главния път за Хеврон и на юг. Местоположението му е естествено укрепено и е било заето от гарнизон на филистимците по времето на Давид (2 Царе 1:1).

23:14; 1 Лет. 11:16).

4. Тема. Има исторически разказ и епичен разказ. Думата епичен

се прилага за разказ, чиято привлекателност не е насочена предимно към нашето чувство за информация, а към нашето творческо въображение и емоции. Епосът обикновено се пише в поетична форма.

Особеност на еврейската поезия обаче е, че нейната стихотворна система се основава на паралелизъм на мисълта, а не на точен метрика и рима. Тази характеристика се появява и в по-малка степен в еврейската проза. По този начин, в иврит класификацията на литературата зависи повече от естеството на мисълта, отколкото от формата на изразяване. Еврейските епоси са части от националната история, вписани на правилното им място в разказа. Оценкаването на Библията като литература изисква признаване на различните форми на разказ, използвани от библейските писатели.

Главната цел на книгата Рут е да даде информацията относно непосредствените предци на Давид, най-великият от царете на Израел, този, в чиято линия е трябвало да дойде Месията. Христос е трябвало да бъде евентуалният владетел на царството на Израел след духа, водачът на вечната теокрация. Христос е говорил за Своето царство като за небесното царство, за да го различи от царствата на този настоящ свят. По този начин книгата Рут предоставя ободряваща връзка във вдъхновеното повествование за царството, което Христос е дошъл да установи.

В същото време Рут представя една изключително привлекателна картина на благословиите на идеала дом. Има две институции, които са достигнали до нас отпреди грехопадението на човека – съботата и домът. Домът е установен от самия Бог на шестия ден от първата седмица от времето, а съботата – на седмия ден от същата седмица. Съботата не е еврейска, защото, както самият Създател е казал: „Съботата е създадена за човека, а не човек за съботата“ (Марк 2:27). Както съботата, така и домът са станали специални обекти на атаките на Сатана.

Връзката между свекърва и снаха е предмет на забавление за мнозина. Но не и тази на Рут и нейната свекърва Ноемин. След десетгодишен престой в земята Моав, Ноемин, чийто съпруг и двама сина бяха починали, научила, че в земята Юда отново цари изобилие, и решила да се върне. Рут, с преданост, която говори почти толкова за Ноемин, колкото и за самата Рут, скъсала всички връзки с дома и роднините си, за да я придружи. С последен поглед към плодородните полета на родината си Моав и с пламенен изблик към Ноемин: „Твоите хора ще бъдат мои хора и твоят Бог мой Бог“, тя влязла в чужда земя, обединила се с истинския Божи народ и станала поклонница на небесния Бог. Тази преданост към нейната свекърва довела накрая до това тя да стане един от прародителите на Давид, сладкия псалмист на Израел; Соломон, най-мъдрият от човешките синове; Зоровавел, по-късният Моисей; и Месията, синът на Давид. Накрая историята е пълна с превъзходни примери за вяра, благочестие, смирение, трудолюбие и любяща доброта, разкрити в обикновените житейски събития.

Така в историята на Рут имаме не само очарователен скъпоценен камък на еврейската литература, но и също важен коментар върху част от родословието на Христос (вж. върху Матей 1:4–6).

Израел е трябвало да бъде подготвен чрез изучаване на този разказ, за да разбере Божия план за спасението на хора от всички народи, които биха направили като моавката Рут – да приемат Бога, чийто характер им беше представен от Неговите слуги. Божият план беше мнозина по този начин да бъдат преобразени по характер, така че да бъдат подготвени индивидуално да станат граждани на вечното царство на Христос (виж COL 290).

5. Очертание.

I. Пребиваване в земята на Моав, 1:1–18.

A. Ноемин губи съпруга си и двамата си сина, 1:1–5.

1. Глад в земята Юда, 1:1.

2. Елимелех, Ноемин и синовете им отиват в Моав, 1:2.

3. Смъртта на Елимелех, 1:3.

4. Бракът и смъртта на двамата сина, 1:4, 5.

Б. Ноемин планира да се върне в Юдея, 1:6–14.

1. Причина за нейното завръщане, 1:6.

2. Предложение снахите да останат, 1:7–9.

3. Причина за предложението на Ноемин, 1:10–13.

4. Различни решения на двете момичета, 1:14.

В. Рут решава да отиде със свекърва си, 1:15–18.

1. Молбата на Ноемин към Рут, 1:15.

2. Трогателният отговор на Рут, 1:16, 17.

3. Съгласието на Ноемин, 1:18.

II. Пътуване и пристигане във Витлеем, 1:19–22.

A. Жителите на Витлеем посрещат Ноемин и Рут, 1:19.

Б. Отговорът на Ноемин, 1:20, 21.

В. Времето на пристигането им, 1:22.

III. Рут среща Вооз, 2:1–23.

A. Рут събира колекции в нивата на Вооз, 2:1–7.

1. Ноемин има роднина, 2:1.

2. Рут отива да събира класове, 2:2, 3.

3. Главният слуга на Вооз му разказва за Рут, 2:4–7.

Б. Разговор между Вооз и Рут, 2:8–13.

1. Вооз проявява благоволение към Рут, 2:8, 9.

2. Рут пита за причината за тази благосклонност, 2:10.

3. Вооз повтаря добрите неща, които е чул за Рут, 2:11, 12.

4. Рут изразява своята благодарност, 2:13.

В. Вечеря и следобедна работа, 2:14–17.

1. Делът на Рут в обяд, 2:14.

2. Специалните привилегии на Рут и следобедното събиране на реколтата, 2:15–17.

Г. Завръщането на Рут при свекърва й, 2:18–23.

1. Рут донася зърно и храна, 2:18.

2. Ноемин пита къде е била Рут, 2:19.

3. Ноемин обяснява, че Вооз е близък роднина, 2:20, 21.

4. Бъдещи планове за събирането на класове от Рут, 2:22, 23.

IV. Ноемин търси дом за Рут, 3:1–18.

A. Ноемин обяснява плана си на Рут, 3:1–5.

Б. Рут изпълнява плана, 3:6–13.

В. Дарът и напътствията на Вооз към Рут, 3:14, 15.

Г. Рут се връща отново към свекърва си, 3:16–18.

В. Как Рут стана прародителка на Давид, 4:1–22.

А. Вооз предлага по-близкият роднина да откупи наследството на Елимелех, 4:1–6.

Б. При неговия отказ, Вооз предлага да го откупи, 4:7–12.

В. Ноемин и нейният внук Овид, 4:13–17.

Г. Генеалогия на предците на Давид, 4:18–22.

ГЛАВА 1

1 Елимелех, прогонен от глад в Моав, умира там. 4 Маалон и Хилеон, след като се оженили за моавски жени, също умират. 6 Ноемин, връщайки се у дома, 8 разубеждава двете си снахи да не отидат с нея. 14 Орфа я напуска, но Рут я придружава с голяма постоянство. 19 Двамата стигат до Витлеем, където са посрещнати с радост.

1. Когато съдиите отсъдиха. Историята, която ще бъде разказана, се развива във времето, обхванато от книгата Съдии. В края на книгата ни се казва, че Вооз и Рут стават прадеди на Давид (гл. 4:13–22). Мат. 1:5 посочва Раав като майка на Вооз. Ако Раав от Йерихон е била негова майка, събитията от книгата Рут са се случили в началото на времето на съдиите. Раав може да се е омъжила за един от израилтяните, може би за един от шпионите, които е спасила. Когато Рут дошла във Витлеем, Вооз вече не бил млад, защото я похвалил, че не следва „младите мъже“ (гл. 3:10). Тъй като влизането в Ханаан вероятно се е случило през 1405 г. пр.н.е., а съдиите са управлявали Израел от времето на смъртта на Исус Навин, е възможно събитията от този разказ да са се случили преди 1300 г. пр.н.е.

Възможно е обаче това да е било много по-късно или родословието от Вооз до Давид да е било съкратено (вижте Мат. 1:5; Ездра 7:1; относно „баща“, което означава „дядо“ или „прародител“, вижте 3 Царе 15:10).

Глад. Палестина е била подложена на периодична суша в продължение на векове (вж. върху Бит. 12:10; вижте също Бит. 26:1; 45:5–11). Бог е обещал „дъжд навреме“; фактът, че сега той не е валил, предполага невярност от страна на Израел (Лев. 26:3, 4; вж. 1 Царе 17:1; 18:18). Суша, която е засегнала територията на Юдея, не е задължително да засегне и платото Моав, на изток от Мъртво море. Моав е бил благословен с изобилие от вода, богата почва и субтропична растителност. Неговите хора са говорили език, много подобен на този на евреите.

Отиде да пребивава. Както Авраам (Бит. 12:10), Исаак (Бит. 26:1) и Яков (Бит. 46:1–4), по същата причина.

Моав. Моавците са потомци на Лот и следователно са сродни на израилтяните. За техния произход вижте Бит. 19:36, 37; за по-късни взаимоотношения с израилтяните вижте Числа 22:2–4.

2. Елимелех. Това име, което означава „Моят Бог е цар“, отразява благочестието от страна на родителите на Елимелех. Може дори да подсказва, че по времето на раждането на Елимелех някои израилтяни вече са говорили за назначаване на цар, подобен на народите около тях. Ако е така, родителите на това момче ясно са дали да се разбере, че са на страната на онези, които признават, че самият Бог е единственият законен цар на Израел.

Ноемин. Родителите на младата жена, която станала съпруга на Елимелех, нарекли малкото си момиченце „моята приятност“. Еврейските родители се радвали особено на раждането на син, но родителите на това малко момиченце изразили искрена радост от раждането на дъщеря.

Маалон. Съществуват известни различия относно значението на това име, както и относно това на брат му. Едно възможно значение на Маалон е „болен“. Някои биха могли да твърдят, че ранната му смърт потвърждава това като значение на името.

Чилион. Възможно е това име да означава „копнея“. Възможно е нито това момче, нито брат му да са изглеждали здрави при раждането си.

Ефратяни. Ефрата е било по-старо име за Витлеем, „домът на хляба“ (вижте върху Бит. 35:19 и Мат. 1:5). Следователно местните жители на този град са били наричани ефратяни. Тук към „Витлеем“ е добавено „Юда“, за да се разграничи този Витлеем от този в Завулон (Исус Навин 19:15).

4. Взели им жени. Вероятно след смъртта на баща им Маалон и Хилеон се оженили. Това не било изцяло в техен интерес, защото съпругите щяли да бъдат от истинска помощ на Ноемин; също така, синовете, родени от тях, щяли да увековечат наследството на починалия баща име.

Орфа. Някои смятат, че името Орфа означава „упорит“. Други предполагат, че произлиза от „ефра“, „еленче“ или „кошута“. Това тълкуване изисква размяна на буквите.

Сродният арабски корен означава „богато украсен с коса“.

Рут. Що се отнася до значението на това име, вижте стр. 423. Името не се появява другаде в Стария завет.

5. Ляв. Тук преводачите използват думата в архаичен смисъл. Бихме казали „лишен“. Няма причина да се заключи, че страданието, сполетяло Ноемин, е било наказание от Бог заради греха. Идеята за страданието като наказание е била популярна сред евреите (виж Йоан 9:2). Именно за да поправи това погрешно схващане, Моисей е написал първата книга от Стария завет – книгата Йов. Самият Моисей е страдал от разочарование в продължение на 40 години в Мадиям, преди Бог да го сметне за готов да води Израел. По подобен начин страданията на Ноемин я подготвят да поведе Рут към Обетованата земя – както преносно, така и буквално. Бог може да позволи страдание, за да могат нашите характери да бъдат подготвени за служба и за гражданство в Неговото царство.

6. Тя стана. Тоест, тя се приготви да си тръгне. Ноемин се издигна от бедствието, което я беше сполетяло в земята Моав. Смелостта да го направи дошла, когато научила, че Бог наистина е благословил народа Си, като им е дал хляб.

7. Тя излезе. Нека се каже за нас, както беше за Ноемин, че тръгнахме от мястото, където сме, и обърнахме стъпките си в посоката, в която Бог би искал да вървим. Нека и ние се отправим към небесния Ханаан. И докато пътуваме, нека бъде наша привилегия да вземем със себе си някои, които ще кажат: „Твоите хора ще бъдат мои хора и твоят Бог - мой Бог“ (ст. 16).

8. Завръщане. Не бива да разбираме погрешно действието на Ноемин. Трите вдовици бяха вече „на път“ (ст. 7). Може би пристигането на границите на Моав е впечатлило Ноемин за жертвата, която Орфа и Рут са направили, напускайки родината си и приятелите си. Именно безкористната любов към снахите ѝ е подтикнала Ноемин да призове всяка от тях да се върне в дома на родителите си. Ориенталският обичай ги е обвързвал с нея, но тя е отказала да настоява за служба в тях. Тя не ги е принуждавала да започнат нов живот в чужда земя, а им е оставила свободни да се оженят отново и да създадат свои собствени домове. Не е било нужно да посвещават живота си на грижите за майката на починалите си съпрузи, както обикновено би се очаквало от тях. Ноемин е била идеална свекърва; тя не е налагала дори законните си претенции на снахите си, а ги е оставила напълно свободни да правят свой собствен избор. По този начин Ноемин се откроява като пример, на който всички свекърви биха се постарали да подражават.

9. За да намерите покой. Значение „за да намерите дом“ (RSV). Покоят, за който говореше Ноемин, не можеше да се намери в домовете на майките им, а в собствените им домове – „всяка... в дома на мъжа си“. Когато юдеите говореха за жена, която намира „покой“, те имаха предвид брака ѝ (вижте също Рут 3:1). Следните думи на Ноемин към снахите ѝ обясняват още повече значението на думите на Ноемин. Тя не беше в състояние да им осигури съпрузи, както е предвидено в закона за левиратния брак (вижте Бит. 38:8-11; Втор. 25:5-10; Мат. 22:23-26). Думата, преведена като „покой“, е Ноах, от глагол, който означава „да се установя“, „да остана“. Ноах е еврейската дума за Ной.

10. Със сигурност ще се върнем. Социалният обичай би задължил двете млади жени да останат с Ноемин и да изготвят планове си според нейните указания. Стихове 11 и 12 внушават допълнителния обичай, който изисква от мъжа да се ожени за жената на брат си и по този начин да увековечи името и семейството на брат си (виж Втор. 25:5-10).

11. Защо ще отидете? Въпреки че беше техен дълг да отидат, Ноемин тук намекна, че изборът е техен, а не неин. Тя имплицитно се отказа от законните си претенции на тяхно подчинение и любезно остави решението на тях. Това несъмнено представляваше значителна жертва от нейна страна, защото тя самата беше „твърде стара, за да има мъж“ (ст. 12) и при нормални обстоятелства щеше да се обърне към двете по-млади жени, за да се грижат за нея и да ѝ служат в напреднала възраст.

12. Обърнете се отново. За трети път Ноемин моли Орфа и Рут да се върнат (вж. ст. 8, 11). Ноемин беше сериозна по въпроса. Тази трета молба беше достатъчна, за да убеди Орфа (ст. 14), но Рут отказа дори когато беше направена четвърта (ст. 15).

Твърде стара съм. Ноемин очевидно усещаше как немощите на възрастта я обземаха и не се чувстваше способна да се справи със задачата да създаде нов дом и да отгледа деца. Изглежда също, че разочарованията от живота са я потискали тежко (виж стих 20). Въпреки това тя се беше примирила със съдбата си; беше самостоятелна и уверена, че Бог ще се погрижи за нея (виж Пс. 37:25).

13. Ще се бавите ли? Орфа и Рут щяха да са в напреднала възраст, преди по-нататъшните синове, родени от Ноемин – ако тя веднага се омъжи и роди синове – да могат да достигнат зрялост.

Това ме натъжава. Въпреки собствената ѝ скръб в сърцето (виж стих 20), мислите на Ноемин се насочват към скръбта на двете ѝ снахи, които в края на краищата са в същото положение като нея. Ноемин се страхува, че е твърде стара, за да създаде друг дом (стих 12), но те са млади и целият живот е пред тях (виж Йоил 1:8). Рут е специално наречена наара, „момиче“, не само от Вооз (гл. 2:5, 6), но и от жителите на Витлеем (гл. 4:12).

Очевидно едва беше навлязла в зряла възраст. Трябва ли целият им живот да бъде прокълнат, разсъждава Наоми, само за да успокои собствената си мъка и да се погрижи за нуждите си?

Заради вас. Ето тайната на прелестта на характера на Ноемин, на нейната привлекателност за Рут – първите ѝ мисли винаги са били за другите. Въпреки че Ноемин е чувствала остро собствената си загуба (ст. 20), преживяването не е изкривило нейния поглед върху живота. Чувството ѝ за ценности все още е било уравновесено. В живота ѝ се е отразявало подобие на Христос, който е уредил собствения Си живот „заради тях“ (Йоан 17:19). Да търсиш благополучието на другите е „великият принцип, който е закон на живота за вселената“ (DA 21). Няма по-голяма сила от влиянието, упражнявано от безкористния живот. „Един мил, учтив християнин е най-силният аргумент, който може да бъде представен в полза на християнството“ (GW 122).

14. Отново плакаха. Сравнете стих 9. Отчасти от взаимна скръб заради вдовството им, отчасти поради емоционалното напрежение, причинено от решението, което сега трябваше да бъде взето.

Клав. Или „се е вкопчила“ в нея. Рут не можела да понесе раздялата с някого, чиято красота на характера е вдъхновила собствената ѝ душа с високи идеали и ѝ е дала нещо, за което е смятала, че си струва да живее – дори ако никога повече нямаше собствен дом. Щастлива е свекървата днес, която привлича, а не отблъсква снахите си. Всяка свекърва може да изучава и размишлява с полза върху характера на Ноемин. Тя е забележителният герой в този разказ.

15. Върна се. Въпреки че беше привлечена от Ноемин, подобно на Рут, Орфа се чувстваше още по-силно обвързана с Моав. Завръщането на Орфа затрудни решението на Рут, защото сега тя беше сама.

Към нейните богове. Богът на моавците бил Хамос (виж върху Числа 21:29). Орфа може временно да е приела религията на съпруга си Хилеон (виж Рут 4:10), но ако е така, сега се е върнала към идолопоклонството.

16. Не ме умолявай. Тези думи въвеждат решителния отговор на Рут на предложението на Ноемин да последва примера на Орфа и да се върне при своя народ. Отговорът на Рут е основната тема на цялата книга. Не става въпрос само за това, че любовта на Рут към свекърва ѝ я кара да се привърже към Ноемин. Рут е открила, че именно вярата на Ноемин я прави прекрасна жена. Рут решително взема решение за истинския Бог: „Твоите хора ще бъдат мои хора и твоят Бог - мой Бог.“ Никъде не може да се намери по-възвишено потвърждение за любов и преданост.

Твоят Бог, мой Бог. Единственото познание на Рут за истинския Бог беше това, което беше видяла от Той се отразяваше в Ноемин и другите членове на семейството на Ноемин. Именно така Бог винаги се разкрива на хората – чрез демонстрация на силата на Своята любов, действаща в живота на някогашните грешници. Преобразяващата сила на божествената любов е най-добрият аргумент в полза на истината. Без нея нашата изповед не е по-добра от „звънтяща мед или звънтящ кимвал“ (1 Кор. 13:1).

17. Господ да ми направи така. Тук Рут използва свящото име Йехова. Тя се заклева и призовава наказанието на Бога на израилтяните, ако позволи на нещо по-малко от смърт да я раздели от Ноемин. Оригиналният еврейски език има определителен член „the“ с думата „смърт“. Рут се отнася до „смъртта“, която сполетява всички.

Рут използва обичайната еврейска формула за клетва, която се появява отново и отново в Стария завет. В 1 Царе 3:17 Илий призовава Божието наказание срещу Самуил, ако скрие от Илий нещо, което Бог му е показал, когато е повикал Самуил по име. Това преживяване бележи началото на служението на Самуил като пророк. Ако Самуил е написал книгата Рут, както консервативните библейски учени по-скоро смятат, тогава това сходство в езика става особено значимо. То се появява и в 1 Царе 25:22, където самият Давид използва тази формула като клетва, че ще унищожи Навал и всички, принадлежащи към дома му. Давид отново използва тази формула в клетвата си, за да направи Амас началник на войската (2 Царе 19:13). Перифраза на казаното от Рут би звучала така: „Кълна се в истинския Бог, че само смъртта ще ме раздели от теб.“ Рут издържа най-висшето изпитание. Тя се оказа по-скоро еврейка по душа, отколкото моавка. По време на общуването ѝ с Ноемин настъпи промяна и тя знаеше, че ще се чувства по-доволна и по-у дома си в непознатата земя на Израел, отколкото в...

познатата земя на Моав и сред нейните приятели за цял живот. Познанието за истинския Бог свързва човешките сърца по-силно, отколкото връзките на раса или роднина.

18. Непокколебима. Наистина благородна черта на характера. Нито настоятелните думи на Ноемин, нито примерът на Орфа успяха да променят решимостта на Рут да свърже съдбата си с Ноемин и нейния Бог.

19. Те дойдоха във Витлеем. Не знаем къде в Моав са пребивавали Ноемин и семейството ѝ, нито дали са влезли в Моав от север или от юг. Във всеки случай, завръщането във Витлеем е означавало спускане от около 1372 м от планините на Моав до нивото на Мъртво море и изкачване от около 1143,3 м до Витлеем – на разстояние от може би 120 км. Колко бързо са могли да пътуват Рут и Ноемин и колко са могли да носят, не знаем. Но в онези дни жените са били свикнали да пътуват пеша и да носят много по-тежки товари, отколкото жените от западните земи биха си помислили да носят сега.

Градът бил преместен. Въпреки че Ноемин отсъствала може би десет години, тя все още имала много приятели и роднини във Витлеем. В края на краищата това бил нейният дом. В библейски времена всеки град, ограден от стена, се е наричал „град“ – дори и да е бил много малък по съвременните стандарти (вижте върху Исус Навин 6:1–3). Исус Навин изброява 124 такива „града“ (гл. 15:21–62). Витлеем очевидно е имал стена около себе си, защото се споменава за порта, през която са се извършвали официалните дела на града (Рут 4:1).

Това Ноемин ли е? Въпросът, който зададоха жителите на Витлеем, не означава непременно, че са имали трудности да я разпознаят, въпреки че преживяванията, през които е преминала, може да са повлияли значително на външния ѝ вид. В отговора си Ноемин говори за горчивината (ст. 20) на своето страдание (ст. 21), особено по отношение на факта, че е „излязла сита“ и се е върнала „у дома празна“ (ст. 21). Ноемин не се интересуваше толкова от материалните притежания, колкото от факта, че се е върнала сама. Следователно, когато жителите на града попитаха: „Това Ноемин ли е?“, те всъщност възкликваха: „Това Ноемин ли е, която се връща сама, като вдовица?“ Изглеждаше невероятно, че не само съпругът ѝ, но и двамата ѝ синове са починали.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

16 КОЛ. 290, 301; ПК 19

ГЛАВА 2

1 Рут събира класове в нивите на Вооз. 4 Вооз, като я познава, 8 показва голямата ѝ благосклонност. 18 Това, което тя придоби, тя го носи на Ноемин.

1. Вооз. Вероятно означава „бързина“. Друг възможен произход е от *bo* и *'az*, което означава „в него [е] сила“. Това е името на един от стълбовете на Соломоновия храм (1 Царе 7:21). Вооз очевидно е бил богат човек със значително влияние в град Витлеем. Възможно е да е бил син на Раав от Йерихон (виж върху Матей 1:5).

2. Пусни ме сега. Рут беше научила за обичая да се грижи за бедните, като им позволява да събират клаузи от нивите на богатите (вж. Лев. 19:9, 10; Втор. 24:19–22). Тъй като Рут и Ноемин бяха дошли „в началото на ечемичената жетва“ (Рут 1:22) и Рут събираше култури „до края на ечемичената жетва“ (гл. 2:23), очевидно е, че Рут отиде на работа скоро след пристигането им (вижте стих 6). Фактът, че самата Ноемин не излезе да събира култури, предполага или умора от пътуването, или немощи на възрастта. Първото изпитание на Героинята на Рут е взела решението да напусне родината си. Сега тя дава доказателства.

искреността на нейните мотиви, като поема инициативата и работи усърдно, за да осигури нуждите на Ноемин.

Събиране на зърно. Тоест, събиране на зърно, пропуснато от жетварите. Бог беше определил събирането на зърно за бедните, сираците, вдовиците и чужденците, или неизраилтяните (вижте върху Лев. 19:9). По този начин Рут беше двойно квалифицирана, като „бедна“ и „чужденка“ (Лев. 19:14). 23:22). По този начин бяха предвидени мерки за снабдяване на нуждаещите се с най-необходимото за живот и за преподаване на тези по-благоприятно обосновани уроци за безкористност и състрадание. Освен това, нуждаещите се е трябвало да работят за това, което са получавали, а не да се превръщат просто в пасивни получатели на милостиня. Това е запазвало самоуважението им и е насърчавало инициативността и трудолюбието.

Царевича. Буквално „зърно“ – не индийска царевича, обикновено наричана „царевича“ в Съединените щати. Това е времето на ечемичената жътва (гл. 1:22; 2:23), която в планините на Юдея е била през месеците април-май.

3. Нейното щастие. Или „тя се случи“ (RSV), буквално „случайно се случи“. Провидението насочи Рут към нивата на Вооз, един от близките роднини на починалия ѝ съпруг (гл. 2:1; 3:2, 12, 13). Колко често, ако само знаехме, обстоятелствата и преживяванията в живота, които сякаш ни се „случат“, всъщност са провиденциални (виж Пс. 27:13, 14; ДА 224, 330, 668).

Бог се интересува от нас лично и поотделно.

Полето. Тоест, цялата обработваема площ около Витлеем – всички ниви, независимо дали принадлежат на Вооз или на други жители на града. Така преведената еврейска дума е по-обща по природа от английската дума „поле“. В гл. 1:1, 2, 6, 22 е преведена като „страна“ (вижте върху Втор. 14:22).

4. Господ да бъде с вас. Обичайният поздрав на благочестив евреин, на който се отговаря с друга обичайна форма на поздрав. И двата отразяват благочестиво приложение на религиозната мисъл към ситуации от ежедневието.

5. Чия девойка? Вооз очевидно е разпознал другите събирачки, за които е говорил като за „моите момичета“ (ст. 8). Изглежда е било необходимо разрешение от собственика за събиране на класове (ст. 7). Може би тези, които са събирали класове на определена нива, обикновено са го правили по покана. По този начин собственикът е можел да запази правата за събиране на класове за онези, които е смятал за най-заслужаващи. Очевидно Вооз, макар и близък роднина, все още не беше срещал Рут.

6. Това е моавската девойка. Слугата говори така, сякаш идването на Рут е всеизвестно. Фактът, че Вооз, макар и „близък роднина“ (ст. 20), все още не е срещнал Рут, предполага, че Рут е започнала да събира класове скоро след пристигането си във Витлеем (вижте на ст. 2).

7. Моля ви се. Вижте стих 5.

Бави се малко вкъщи. Или „без да си почива нито за миг“ (RSV). Това е четенето на LXX, сирийския превод и Вулгата. Еврейският текст в сегашния му вид не е ясен, както е видно от KJV. В източните земи земеделците живеят в села или градове, а нивите, които обработват, са в околността, често на значително разстояние. Излизайки да събира култури, Рут напуска „града“ (ст. 2-4) и през нощта се връща в него (ст. 17, 18), но не и през деня.

8. Дъщеря ми. От гледна точка на по-напредналата си възраст (гл. 3:10) Вооз би могъл уместно да се обърне към Рут с „дъщеря“.

Остани тук. Вооз осъзнаваше особената степен на отговорност, с която го обвързваше връзката му с нея. Никой друг не би ѝ дал благоприятната възможност да събира класове, която той ѝ даваше. „Девойките“ или събирачките на Вооз следваха непосредствено зад нея.

жътвари, събиращи това, което може да са пропуснали. Събирачът, който е следвал най-близо, естествено би имал най-добра възможност.

9. Те жънат. Тоест, младите мъже, „жетварите“ (ст. 7). Еврейското местоимение е мъжествен.

След тях. Тоест, „девиците“ (ст. 8), чиято задача беше да връзват снопите.

Тук местоимението е от женски род.

Да не те докосвам. Вооз не само се погрижи да осигури на Рут благоприятна възможност за събиране на реколта, но и се погрижи за личната ѝ безопасност. Това очевидно беше необходимо, особено предвид факта, че тя беше непозната и незащитена.

Освен това, като ѝ казал да си налее сама водата за пиене, той взел предвид нейния личен комфорт.

10. Падна по лице. Рут изразява благодарността си към Вооз за очевидната му доброта към нея. От своя страна Рут е изненадана, че Вооз е толкова мил с нея, „чужденка“, тоест „чужденка“. Тя не е очаквала никакви услуги.

11. Беше ми показано напълно. Въпреки че не беше срещал Рут преди това, Вооз беше напълно информиран за нея.

12. Господ въздава. Вооз призовава Рут благословията на Йехова.

Под чии криле. Тази метафора е за малките пилета, които тичат към майка си да бъдеш защитен от опасност, от буря или от студ. Тази метафора е любим израз на потомка на Рут, Давид (виж Пс. 17:8; 36:7; 63:7) и е използвана и от Христос (виж Мат. 23:37). Вооз говори с голяма скромност и благочестие. Той осъзнава и желае Рут да разбере, че Богът на израилтяните, когото тя е приела за свой Бог, е единственият, който може да ѝ даде наградата, която заслужава.

13. Нека намеря благоволение. Или „Ти си много милостив към мен“ (RSV).

14. Оцет. Евр. *chomeş*, от *chameş*, „да бъде остър“, „да бъде кисел“. „Оцет“ беше кисело вино или сос, използван като подправка. Вероятно това е бил същият „оцет“, който е бил принесен на Христос на кръста (Пс. 69:21; Мат. 27:34).

Беше достатъчно. Сред всички необичайни благоволения, които ѝ бяха дадени, Рут не преставахе да бъде себе си. Тя не забрави свекърва си, а запази за нея част от добрата вечеря, която самата тя беше изяла. Дори днес е в пълно съответствие с ориенталския обичай да си вземеш вкъщи част от това, което не ядеш. Когато самите ние сме отпили дълбоко от Христовата любов, откриваме, че остава безкраен запас. Наша привилегия е да вземем от това и да го донесем на други, които може би са гладни и жадни за познание на истината, каквато е в Христос Исус.

Ляво. Не че е напуснала нивата (виж стих 17), а че „ѝ е останало нещо“ (RSV).

15. Когато станала. Изглежда, че Рут се е върнала към събирането на ореди, преди „младите мъже“ да се върнат към жътвата си. Тя е работила по-дълго от тях, а събирането на ореди не е било лесна задача.

Не я упреквай. Рут може да види някои разхвърляни класове зърно, които везците бяха не успя да връзва в снопите. Ако тя ги събираше, младите мъже не трябваше да я злепоставят с каквато и да е дума на порицание, която би показала, че дори са я забелязали. Неговите инструкции към жътварите дават допълнителни доказателства за специалното внимание, което Вооз умишлено е проявил към Рут. Може би той вече е мислил за правото на Рут да го предложи брак и по този начин да запази имението и къщата на починалия ѝ съпруг.

Оценката на Ноемин за поведението на Вооз предполага, че по този начин тя е разбрала неговата необичайна доброта към Рут. Пътят бил подготвен за Ноемин да обясни еврейския обичай

левиратен брак, при който най-близкият роднина на починалия съпруг е трябвало да се ожени за неговата овдовяла съпруга (виж Втор. 25:5).

17. До вечерта. Изглежда, че Рут е работила усърдно през целия ден (виж стих 7). Следобед събирането на клонки се оказва по-лесна задача, отколкото сутринта. Но поради тази причина Рут не спря да събира клонки по-рано. Едва вечер тя спря, за да очука това, което беше събрала.

Ефа. Еквивалентно на около 5 галона или 30 фунта.

19. Благословен да е той. Ноемин беше наистина впечатлена от резултатите от ежедневния труд. Количеството зърно показва, че собственикът на нивата, където Рут е събирала зърно, е бил необичайно мил с нея. Неговата доброта става още по-очевидна, когато Рут дава на Ноемин останалата част от обедната си храна – това, което е запазила от храната, която Вооз милостиво ѝ е дал (ст. 14). С оглед на проявената благосклонност към Рут, Ноемин призовава Божията благословия върху щедрия благодетел на Рут.

Вооз. Вижте стих 1.

20. Един от най-близките ни роднини. Това, което Ноемин несъмнено обяснява на Рут, не е просто че Вооз е роднина, но че като близък роднина има правото да откупи имота на Елимелех, вероятно вече продаден за дълг (виж върху Лев. 25:24). Първата мисъл на Ноемин е за семейното наследство. Рут все още не разбира какво включва „правото“ да се „откупи“ (Рут 4:6) в еврейския социален закон, но тя бърза да каже на Ноемин как Вооз я е подтикнал да остане на нивата му през цялата жътва. Ноемин от сърце одобрява искрената покана на Вооз към Рут да продължи да събира класове на нивата му (виж гл. 2:22).

Думата, преведена като „роднини“, идва от корена ga'al, което означава „да изкупя“, „да откупя“, „да възстановя“, тоест чрез уреждане на непогасени задължения. Причастието е go'el, „близък роднина“. Предхождано от определителния член, то става hagg'o'el, „най-близък роднина“, както в гл. 4:1.

Според еврейския закон и обичай, имало няколко важни отговорности, които се отнасяли до близкия роднина. Негово задължение било: (1) Да изкупи обратно имота, който близък роднина е продал на кредитор или на някой друг, за да задоволи исканията на кредитора, както е в Лев. 25:25; Рут 4:4, 6; Йер. 32:7. (2) Да „изкупи“ близък роднина, който е имал... по необходимост се е продал в робство, както в Лев. 25:48, 49. (3) Отмъщава за кръвта на близък роднина, ако е убит от враг, както в Числа 35:19; където го'ел е преведено като „отмъстител“. (4) Оженете се за бездетната вдовица на близък роднина, както е в Рут 3:13, и станете попечител на имуществото от името на потомството от този съюз.

Библейските писатели възприели образа на близкия роднина като „изкупител“ и го приложили към Бог като Изкупител на човека от греха и смъртта. Йов, например, казал: „Зная, че моят изкупител [гоел] е жив“ (Йов 19:25) – този, който ще го изкупи от гроба при възкресението. Исая използва гаал и гоел 18 пъти по отношение на Бог като Изкупител на Израел от враговете му и на хората от лапите на греха (виж Исая 43:1, 14; 44:22; 49:7, 54:5, 8; 63:16; и т.н.). Нека се радваме в Христос, нашия близък роднина, който прие от наше име отговорностите, произтичащи от тази връзка. Той е, Който ни е изкупил от властта на греха и смъртта (Исая 44:22; Осия 13:14). Ако само дойдем при Него, Той няма да откаже, както направиха най-близките роднини на Рут (Рут 4:6); Той по никакъв начин няма да

изгони ни (Йоан 6:37). И като дойдем при Него, ще намерим „покой“ за душите си (Рут 3:1; Матей 11:29).

22. Да не те срещна. Докато оставаше в нивите на Вооз, Рут беше под закрилата на силен и надежден приятел. Освен това той беше щедър. На друго място, сред непознати, тя можеше да бъде малтретирана.

23. Жътва. Именно по време на жътвата Рут получила наградата си от най-близкия роднина, своя „изкупител“. За нас „жътвата е свършекът на света“ (Матей 13:39).
Товава нашият Изкупител ще дойде да ни вземе у дома със Себе Си.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

20 ДА 327

ГЛАВА 3

1 По нареждане на Ноемин, 5 Рут ляга в краката на Вооз. 8 Вооз признава правото на роднина. 14 Той я изпраща с шест мери ечемик.

1. Почивка. Или „дом“ (RSV). С думата „почивка“ Ноемин визира брака (виж гл. 1).

1:9). Ноемин смятала за свой дълг да направи каквото може, за да осигури дом за снаха си, която толкова лоялно я е следвала, и съответно обяснила на Рут правото ѝ, според еврейския обичай, да призове Вооз да изпълнява задълженията на близък роднина. Ако Вооз се съгласи да се ожени за нея, Рут не само ще има собствен дом, но и ще може да увековечи името и да запази наследството на починалия си съпруг.

От Едем са ни дошли две институции: (1) съботата, време на „почивка“, когато по специален начин се спираме на доказателствата за Божията любов към нас и изучаваме как можем по-съвършено да изразим любовта си към Него; и (2) домът, място за „почивка“, където любовта един към друг трябва да намери своя най-истински и най-пълнен израз.

2. Той вее ечемик. В Палестина веенето на зърното се е извършвало, както и днес, чрез хвърлянето му високо във въздуха с лопата или вила, или от плитък съд или сито, така че зърното от собственото си тегло да падне на едно място, а плявата да бъде отнесена от вятъра. Веенето обикновено се е извършвало в хладната вечер.

Харманът. При палестинската жътва процесът на отделяне на зърното от Сламата обикновено се е носила на гумно под открито небе (виж Съдии 6:37). Това обикновено е било голяма, твърда, равна, кръгла площ от земята с диаметър 12 или 15 метра. Или целите снопи, или отрязаните от снопите класове се разстиляли върху пръстения под, а волове се карали по пода, за да стъпчат зърната. Понякога шейна, натоварена с камъни, се теглила от воловете, докато те обикаляли пода. След пресяване, зърното най-накрая се прекарвало през сито, за да се освободи от песъчинки и мръсотия. След това се съхранявало, готово за смилане.

3. Облекло. Или „най-хубавите дрехи“ (RSV).

Слез долу. Витлеем е близо до билото на планинската верига в централна Юдея, по тесния склон на дълъг хребет, който се спуска доста стръмно на изток. Повечето от „нивите“ на Витлеем вероятно са се намирали под града и Рут буквално е слизала „надолу“, за да стигне до тях (виж гл. 4:1).

4. Отбележете мястото. Според гл. 2:17, Рут събирала класове до вечерта и не се прибирала къщи, докато не вършела и не пресявала класовете си. Към вечерта работниците на Вооз също вършели и пресявали зърното, което били събрали през деня, и вечер след вечер купчината пресято зърно се увеличавала по размер. Вероятно всички са вечеряли заедно и след това са се прибирали, но някой трябвало да остане цяла нощ, за да пази нарастващото зърно.

купчина пресято зърно срещу кражба. Ноемин знаеше, че сега, в края на ечемичената жътва, самият Вооз щеше да е на разположение. Щеше да има необичайно добра вечеря и Вооз вероятно щеше да пренощува в палатка, опъната до това, което сега беше голяма купчина пресято зърно. Същата нощ Рут не се прибра въщи както обикновено, а изчака незабележимо, докато Вооз имаше време да заспи в палатката. В тъмнината нямаше да бъде забелязана.

Открийте краката му. Или „повдигнете дрехите, които са на краката му“, според LXX и Вулгата. Вооз вероятно е лежал върху купчина слама, облечен, но без обувки и с мантия, разперена върху тялото му за покривало.

7. Сърцето му беше весело. В един Таргум се казва: „Той [Вооз] благослови името на Йехова.“ Думата, преведена тук като „весел“, често се използва, за да изрази щастие и чувство на благополучие и по никакъв начин не предполага, че Вооз е бил пиан. С изобилна реколта наблизко, след годините на глад, той би могъл да бъде благодарен за небесните щедрости.

8. Уплашен. LXX предава думата като „смутен“. Не би ли се смутил или „уплашил“ (RSV) всеки праведен човек при подобни обстоятелства?

9. Полата ти. Буквално „крилото ти“, израз, често използван за широката, развяваща се горна дреха. Еврейският Талмуд обяснява действието на Рут като предложение за брак (вижте Втор. 22:30). Твърди се, че подобен обичай все още съществува в някои части на света. Молбата на Рут може би е напомнила на Вооз за това, което той наскоро ѝ беше казал: „Господ да възнагради за делото ти и да ти се даде пълна награда от Господа, Израилевия Бог, под чиито криле си дошла да се уповаваш“ (Рут 2:12).

Рут призовава Вооз да изпълни

личен начин, неговата собствена молитва Бог да я благослови. Като милостив и благочестив човек, Вооз обещава да изпълни молбата на Рут, в случай че по-близкият роднина не се съгласи да изпълни дълга на роднина.

Ти си близък роднина. Рут пояснява основата на молбата си. Нейното идване при Вооз е едновременно правилно и почтено.

10. Благословена да си. Първите думи на Вооз изразяват високото му уважение към Рут и благоволенieto, с което той гледа на молбата ѝ. Освен това, той призовава Божията благословия и изразява желанието си предложението на Рут да бъде изпълнено в хармония с Божията воля.

Дъщеря ми. Обръщението, което Вооз използва, когато говореше с Рут, когато се срещнаха за първи път. (гл. 2:8), вероятно въз основа на някаква значителна разлика във възрастта между двамата.

Прояви повече доброта. Вооз любезно приема предложението на Рут като акт на доброта към себе си, докато това, което Рут искаше, всъщност е акт на доброта и милост към нея и починалия ѝ съпруг. С това изявление Вооз премахва всякакво смущение, което Рут може да е изпитвала, поемайки инициативата да ѝ предложи брак. Вооз отрича каквото и да е нежелание от своя страна да изпълни предложението.

В началото. Тоест, към Наоми.

Не е следвал млади мъже. Вооз очевидно самият той вече не беше млад мъж.

Преди Вооз да узнае коя е Рут, в началото на жътвата, той я наричал наара, „младо момиче“ (гл. 2:5, 6). По-късно жителите на Витлеем използвали същия термин за нея по време на брака ѝ с Вооз (гл. 4:12). Фактът, че млада жена на нейните години ще го погледне, мъж вероятно в напреднала възраст, силно впечатлил Вооз.

11. Не бой се. Вооз не е в състояние да даде на Рут незабавен и категоричен отговор, поради причината, която той веднага започва да обяснява (ст. 12, 13). С други думи, неизбежно ще има известно забавяне. Вооз не може да се съобрази с молбата ѝ в момента, но тя не бива да мисли, че по този начин той избягва въпроса. Затова той ѝ казва: „Не се бой.“ Той вече е изразил намеренията си по въпроса и го е направил искрено. Но за да избегне клюки и евентуална критика, Вооз смята, че единственият правилен курс е да изчака, докато „по-близкият роднина от мен“ първо получи възможност да изпълни задължението, което логично произтича от него. Ако Вооз постъпи по друг начин, по-близкият роднина вероятно ще се сметне за сериозно онеправдан и дори може да предприеме съдебни действия срещу Вооз. Единственият безопасен и правилен курс е да се следва процедурата, одобрена от закона и обичая.

Ще го направя. Въпреки че отлага въпроса, Вооз дава на Рут категорично обещание – обещание, ограничено само от възможния избор на другия роднина да упражни прерогативите си по отношение на Рут.

Целият град. Макар и вдовица и чужденка, която е живяла във Витлеем само няколко седмици, Рут вече е позната и уважавана от всички. Изглежда, че Елимелех е бил влиятелен и уважаван гражданин на Витлеем и че жителите на града естествено са се интересували от делата и съдбата на семейството му. Освен това, пристигането на чужденец би привлякло внимание и всички биха я наблюдавали внимателно през тези първи няколко седмици. Рут е издържала изпитанието. Тя е била разпозната като „добродетелна жена“. Споменавайки този факт, Вооз изразява още по-категорично собственото си високо уважение към Рут.

12. Роднина, по-близка от мен. Степента на родство очевидно е била определящият фактор. Не е бил който и да е роднина, който би могъл да претендира за правото върху чувствата и имуществото на Рут. Колкото по-близък е роднината, вероятно, толкова по-голям е неговият интерес да защити правата и привилегиите на вдовицата и починалия ѝ съпруг. И обратно, предполагало се е, че той е по-малко повлиян от егоистични интереси.

13. Останете тази нощ. Вооз определя определен срок за молбата си за отлагане изпълнявайки молбата на Рут. Това щеше да отнеме най-много няколко часа (вижте стих 11).

Ако той ще го изпълни. Вижте стих 12.

Легни до сутринта. Всъщност Вооз ѝ каза: „Ти ясно обясни обект на молбата ти и аз напълно се съгласявам; но не рискувай да се връщаш при свекърва си сега, посред нощ.“

14. Преди човек да може да разбере. При първите лъчи на зазоряване, преди пристигането на жетварите и събирачите на реколта. Малцината, които щяха да са наоколо, така или иначе нямаше да могат да разпознаят Рут.

Нека не се разчува. Не само от съображения за благоприличие, но и за да се запази планът на Вооз да завърши уговорките с по-близкия роднина. Ако узнае за събитията от предходната нощ, може да откаже да се откаже от предишните си права.

Жена. Буквално „жената“. Вероятно повлияно от употребата на определителното статията и като се има предвид, че е малко вероятно Вооз да е спал сам онази нощ близо до гумното, Талмудът смята, че заповедта трябва да е била адресирана до някои от жетварите, които са останали с него на полето. Би било изключително неприятно за всички замесени, ако някакво подозрение се свърже с връзката му с Рут.

15. Завесата. По-скоро „мантията“ (RSV). Така преведената еврейска дума не означават покритие за лицето, а по-скоро горна дреха, състояща се от голям,

квадратно парче плат, прехвърлено през лявото рамо и след това донесено над или под дясната ръка (виж Втор. 22:17).

Шест мерки. Това би било приблизително 1 1/4 бу. (1/2 хектолитър). Рут го е завързала здраво в мантията си или „завесата“ си и несъмнено го е носила на главата си или евентуално на рамо. Вероятно е бил толкова голям товар, колкото е могла удобно да носи по хълмистия път към града (вижте стих 3).

16. Тя каза. Тоест, Наоми каза.

Коя си ти? Това е буквалното тълкуване на еврейския текст. Но е очевидно, че Ноемин знаеше, че това е Рут, защото веднага добавя думите „дъщеря ми“. Приемайки въпроса на Ноемин като идиоматичен израз, различни преводачи го превръщат в запитване за успеха на мисията на Рут, например „Как се справи, дъще моя“ (RSV)? Контекстът изглежда оправдава такъв превод, защото в отговор Рут ѝ разказва всичко, което се е случило.

17. Не ходете с празни ръце. Вооз знаеше добре, че посещението на Рут е било предложено от Ноемин и дарът му от шестте мери ечемик е бил замислен като мълчаливо признание на този факт. Това показваше признание за интереса на Ноемин към въпроса и намекваше, че личният му интерес към Рут няма да го накара да забрави Ноемин.

18. Седи мирно. Или „чакай“ (RSV). Рут беше направила всичко по силите си; роднината, Вооз, трябваше да направи законните уговорки за брака им. Законът не се интересуваеше толкова от личните желания на жената, както изглежда, колкото от тези на близкия роднина. Всичко, което трябваше да направи, беше да установи правата си по начин, който удовлетвори съдебните заседатели от граждани, които щеше да може да събере на градската порта.

Как ще се развият нещата. Или „как ще се развият нещата“ (RSV). Да чакам търпеливо. Важен въпрос никога не е лесен за разрешаване, особено когато няма нищо, с което човек може да повлияе на решението, освен да се моли за него. Можем да предположим, че това е направила Рут (виж гл. 1:16).

ГЛАВА 4

1 Вооз вика на съд най-близкия роднина. 6 Той отказва откуплението според начинът в Израел. 9 Вооз купува наследството. 11 Той се жени за Рут. 13 Тя ражда Овид, дядото на Давид. 18 Родът на Фарес.

1. До портата. Както беше отбелязано по-рано (виж гл. 3:3), Витлеем е разположен на тесен хребет, който се издига на изток от централната планинска верига. Хребетът се спуска рязко на терасовидни склонове към дълбоки долини на север, изток и юг. Днес тези тераси са покрити с редици маслинови дървета и са разпръснати със смокинови дървета и лози. За да стигне до градската порта, Вооз напускат полето, където е прекарал нощта, и се изкачвал по склоновете на билото. Градската порта, вероятно единственият отвор в стената, била мястото, където са се провеждали съдебни заседания и са се решавали обществени дела (виж Втор. 21:19–21; вж. Пс. 127:5; Зах. 8:16). Йероним отбелязва, че „съдиите седяха в портите, за да не бъдат принудени селските жители да влизат в градовете и да понасят щети.“

Седнали там, те [съдиите] можеха да се срещат с гражданите и селяните, когато те напускаха или влизаха в града; и всеки мъж, след като приключи работата си, можеше веднага да се оттегли в собствения си дом.“

Седнал го. Фактът, че Вооз седял на портата, вероятно е показвал, че той търси съдебно решение. Вооз събрал съдебни заседатели от старейшините на града, съгласно закона на Мойсей (Второзаконие 16:18).

2. Той взе десет мъже. Вероятно броят, необходим за съставяне на гражданско жури за граждански дела. Изглежда, че самият Вооз е направил избора; обаче, той първо е поздравил близкия роднина (ст. 1) и вероятно се е консултирал с него при избора. Следваната процедура е била изключително демократична. Случаят е бил ясен, решението е било взето въз основа на Моисеевия закон без забавяне и решението е било потвърдено и засвидетелствано от представителна група от признатите водещи мъже на Витлеем. По този начин правните дела са били уредени без адвокати и без продължителни правни спорове.

Старейшините. Старейшините на един град вероятно са били главите на различните основни семейни групи. Те са били отговорни за гражданските и религиозните интереси на хората, които са живели там. „Старейшините“ не са били непременно възрастни мъже, а мъже със зрялост и опит.

3. Селет. Такава продажба не е била постоянно прехвърляне на собственост, а временно. Ноемин и Рут, макар и неспособни сами да обработват земята, по този начин могли да получават известен доход от нея. Първоначалните собственици могли да изкупят земята обратно по всяко време, като платят неизтеклата част от продажната цена; в противен случай тя автоматично щела да се върне при тях в юбилейната година (вижте върху Лев. 25:23–25).

Нашият брат. Не непременно кръвен брат. Връзката, подразбираща се от еврейския Така преведената дума е далеч по-гъвкава от английския си еквивалент. Дори приятели понякога биват наричани братя. Твърдението на Вооз, че земята принадлежи на Елимелех, предполага, че двамата сина, Маалон и Хилеон, все още не са получили наследството си. Следователно Ноемин, а не Рут, продава земята. Въпреки това, дете на Рут би законно наследило земята на Елимелех и следователно Ноемин е готова да прехвърли собствеността върху имота на починалия си съпруг на роднина, който би се оженил за Рут. Този роднина би държал земята в доверие, докато дете, родено от Рут, не стане допустимо да я наследи самостоятелно.

Фактът, че земята е трябвало да бъде продадена – отдадена под наем, бихме казали днес – на близък роднина кой ще се ожени за Рут и ще я задържи в доверие за нейното потомство чрез този съюз, изисква прилагането на две разпоредби от Моисеевия граждански кодекс. Законите за прехвърляне на земя (Лев. 25:23–28) и бракът на вдовица с близък роднина (Втор. 25:5–10) се прилагаха и двата в случая, като вторият поставяше ограничение върху първия.

4. Да те рекламирам. Буквално „да ти отворя ухото“ или „да ти разкажа за него“ (RSV).

Ако желаеш. Ако по-близкият роднина реши да закупи имота, това щеше да е негова привилегия. Вооз нямаше да има право на регрес.

„Аз съм след теб.“ След като излага фактите и признава правата на по-близкия роднина, Вооз ясно разкрива личния си интерес по въпроса. Той изразява надежда, че по-близкият роднина няма да купи имота.

Ще я откупя. Осъзнавайки, че това е добра възможност да увеличи доходите си, по-близкият роднина не се колебае да купи земята.

5. Тогава Вооз каза. Досега нищо не беше казано относно участието на Рут в сделката. Вооз очевидно смяташе за най-добре да постави имота на първо място, може би смятайки, че по този начин може да се осигури по-благоприятен отговор. Но сега, след като по-близкият роднина е изразил намерението си да закупи имота, Вооз разкрива факта, че Ноемин е ограничила продажбата на земята, като е изисквала купувачът да се ожени за Рут.

Редът, в който Вооз повдигна двата аспекта на случая, предполага, че той се е интересувал повече от Рут, отколкото от земята. Това би бил типично източен подход към проблема, тъй като ориенталската психология би накарала Вооз да държи на заден план това, което го е от първостепенна важност, и да се стреми да уреди задоволително споразумение без...

като е направил собствения си интерес по въпроса определящ фактор. За разлика от това, интересът на по-близкия роднина е бил съсредоточен изключително върху земята като източник на печалба.

6. Да не би да повредя. Нетърпението на по-близкия роднина да купи земята, когато единственият въпрос изглеждаше печалбата, и незабавната му загуба на интерес, след като научи за възможността за саможертва и финансова загуба, сякаш го бележат като алчен човек, подобно на богатия глупак от Лука 12:13–21. По-близкият роднина не е склонен да се ожени за Рут.

Очевидно той нямаше свои деца, които да наследят имота му. Ако се ожени за Рут, първото дете, което можеше да има от нея, щеше да се счита за деца на починалия съпруг на Рут. Тогава както парцелът земя, който можеше да купи от Ноемин, така и собственото имущество на роднина, можеха да преминат към децата на Рут. Фактът, че Рут беше моавка, изглежда не е повлиял на решението му.

От своя страна Вооз може да е имал две причини да желае да купи парцела земя и да се ожени за Рут. Възможно е той да е бил вдовец с един или повече пораснали синове. Също така е очевидно, че Вооз искрено е уважавал и обичал Рут. Не го е притеснявал фактът, че детето, което може да има от нея, ще се счита за дете на починалия ѝ съпруг и че имуществото, което е закупил от Ноемин, ще отиде при нейните деца, а не при децата, които може да е имал от предишна съпруга. Освен това, Вооз очевидно не е бил засегнат от предразсъдъци. Неговата собствена майка може да е била Раав от Йерихон (виж гл. 1:1).

7. В миналото. Вижте стих 8.

Да потвърди всички неща. Буквално „да потвърди всяка сделка“. Процедурата, отбелязана в този стих, не е в противоречие със закона от Второзаконие 25:7–9, който се отнася до жена, която не намира нито един роднина на починалия си съпруг, който да е готов да изпълни дълга си на роднина. Следователно, тя поема инициативата срещу роднина, който ѝ отказва.

предложение. Той потвърждава отказа си, като позволява на жената да му събуе обувката.

Според еврейските коментатори обаче жената плюе на земята пред лицето му, което еврейската конструкция би позволила.

Но в случая с Вооз ситуацията беше различна. Рут му беше предложила брак с нея и той беше готов да го направи. Молбата към по-близкия роднина не беше отправена от жената, чийто съпруг беше починал. Вооз очевидно предоставяше на другия роднина възможността да се ожени за Рут, ако искаше, прерогатив, който беше негов по закон.

Показания. Тоест, правно приемливи като доказателство.

8. Събу обувката си. От контекста става ясно, че по-близкият роднина е този, който е събул собствената си обувка или сандал и я е дал на Вооз, като по този начин е потвърдил прехвърлянето на правото си на откупване на Вооз. Авторът на Рут не обяснява непременно церемония, която не е била разбрана от неговите читатели, както някои коментатори смятат. Той просто отбелязва, че в този случай презрителната част от церемонията е била пропусната.

9. Вие сте свидетели. Вооз призовава гражданските жури и всички останали, които са налице, да свидетелстват за акта на прехвърляне, символизиран от церемонията на сандала. Както по-близкият роднина е имал предимственото право да се ожени за Рут и да управлява имуществото ѝ, така е имал и правото да откаже да го направи (Второзаконие 25:7–9).

10. Закупено. Закупуването на имота на Наоми беше правният въпрос, който беше предмет на спора, но в В този конкретен случай ставаше дума за нещо повече от самата земя (вижте стихове 5, 6).

Освен това, Вооз се интересувал повече от Рут, отколкото от земята (виж стих 5), факт, който той сега пояснява. За него било необходимо да купи земята, за да направи Рут своя жена. По-близкият роднина показал нежелание да приеме Рут за жена.

за да влезе във владение на земята, но Вооз беше готов да вземе земята, ако е необходимо, за да спечели ръката ѝ.

Да въздигне. Тоест, да увековечи рода си (виж Втор. 25:6).

При наследяването му. Семейният дял земя се е смятал за свещено, неотменимо право на първоначалния собственик и неговите потомци. Той никога не е можел да бъде продаден завинаги. За един парцел земя да бъде, в известен смисъл, сирак, е било подобно на човек да остане без наследник. Запазването на семейното име и наследство се е превърнало във жизненоважен фактор за поддържането на социалната структура на нацията (виж Числа 36:1-9 и върху Матей 1:1).

11. Свидетели сме. Събранието на портата не смърти най-близкия роднина. За него нямаха думи на порицание; за Вооз обаче имаха думи на поздравление и благословия.

Като Рахил и като Лия. Вижте Бит. 29:31 до 30:24.

12. Домът на Фарес. Вижте Бит. 38:12-29. Това твърдение подготвя пътя за генеалогия на стихове 18-22, която следователно не е по-късно редакторско допълнение, а неразделна част от историята в оригиналния ѝ вид.

13. Господ даде. Еврейският народ осъзнаваше факта, че целият живот идва от Бога и че Той е дарителят на „всеки добър дар и всеки съвършен дар“ (Яков 1:17; вж. Йоан 3:27). Той е, Който „ни даде дъжд от небето и плодородни времена“ (Деяния 14:17; виж също Второзаконие 11:14) и „сила да придобиваме богатство“ (Второзаконие 8:17, 18). Винаги трябва да признаваме Бог като този, от когото произтичат всичките ни благословии и към когото трябва да се издига нашата благодарност.

14. Жените. Очевидно група близки приятелки, присъстващи на церемонията по обрязване, когато на детето ще бъде дадено името му (виж Лука 1:58, 59).

Роднина. Или „изкупител“ (вижте на гл. 2:20).

Неговото име. Тоест, името на сина.

15. Възстановител на живота ти. Раждането на син на Рут увери Ноемин, че родословието ѝ няма да изчезне, както изглеждаше, че ще се случи, когато съпругът ѝ и двамата ѝ сина починаха.

17. Овид. Името на детето на Рут означава „слуга“, тоест на Бога. Това е съкратена форма на Авдия, което означава „слугата [или поклонникът] на Йехова“.

Бащата на Давид. С тези думи авторът достига до кулминацията на своята история и оправдава разказа си за нея. Те посочват изпълнението на благословията, произнесена над Рут от жителите на Витлеем (виж стихове 11, 12, 15). Името на роднина, който смятал, че бракът с обрънатата във вярата моавка ще застраши наследството му, е забравено; но от Вооз произлиза Давид, прародителят и прототип на Христос. Овид е син на Ноемин чрез любовта на Рут.

Ако еврейският народ беше оценил урока от книгата Рут – че Бог не гледа на лице – отношението им към езичниците щеше да е коренно различно от това, което беше. Те щяха да търсят Месия, чиято мисия е да спаси всички хора от греха, независимо дали са евреи или езичници, а не просто еврейски Месия, който да спаси еврейския народ от робството на Рим. В книгата Рут има урок и за нас. Ако само проявим любов и съчувствие към ближните си, много от тях ще ни кажат, както Рут е казала на свекърва си: „Твоите хора ще бъдат мои хора и твоят Бог – мой Бог.“ А ние от своя страна можем да им отговорим, както Вооз е направил на Рут: „Господ“

въздай за делото си и нека ти се даде пълна награда от Господа, Бога Израилев, под Чиито криле си
дошъл да се уповаваш.”

¹

¹Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични
и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Рут. 1:1).
Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.